

SNELBALANS

Tiel in balans

coalitieakkoord 2018 - 2022

sociaal
daadkrachtig
realistisch
samen aanpakken en de boel op orde
transparant
financieel gezond
nakomen wat je zegt

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Goed wonen	4
2. Schoon en veilig	6
3. Aantrekkelijk en gastvrij	8
4. Zorgzame gemeente	12
5. Leren en werken	15
6. Besturen	18
7. Een gedegen financieel plan	21
Bijlage: portefeuillevindeling college	23

Inleiding

Onder het motto 'Tiel in balans' werken wij de komende vier jaar aan een schone, aantrekkelijke en zorgzame gemeente. Daarvoor willen we samen aanpakken en de boel op orde brengen.

In de afgelopen jaren zijn er ingrijpende veranderingen geweest. De gemeente werd verantwoordelijk voor het bieden van zorg en hulp aan inwoners. Andere taken, zoals het beheer van de openbare ruimte en de controle op overtredingen, heeft de gemeente juist uitbesteed. Op onderdelen is verbetering wenselijk. We nemen onze verantwoordelijkheid om het anders aan te pakken als dat nodig is. Of het nu gaat om het schoonhouden van de stad, om huishoudelijke hulp of de toegang tot de zorg.

De gemeente Tiel bestaat uit een veelzijdige stad en uit Wadenoijen, Kapel-Avezaath, Zennewijnen en een klein deel van Kerk-Avezaath. Het is hier goed leven. Een gemeente met een historische binnenstad midden in het fraaie Betuwse landschap waar bezoekers graag komen. In de komende vier jaar dragen we hieraan bij. Onder andere door het bestrijden van de leegstand in het winkelgebied en door het verfraaien van de Waalkade. Initiatieven van inwoners en ondernemers brengen de gemeente verder tot bloei.

Dankzij de samenwerking met buurgemeenten en andere partijen ontwikkelt Fruitdelta Rivierenland zich voorspoedig. Dat is goed voor Tiel en de regio. Tiel draagt bij aan deze krachtige regio mede dankzij de arbeids- en woningmarkt. En met bovenlokale voorzieningen voor onderwijs, sport, zorg en cultuur. We versterken deze positie met een inhaalslag in de woningbouw. En door te investeren in de huisvesting van het voortgezet onderwijs en in te zetten op een zwembad met vertier.

In dit akkoord presenteren we een gezond financieel meerjarenperspectief. Want Tiel in balans vraagt om realistische plannen. Deze coalitie wil daadkrachtig zijn in haar handelen en nakomen wat zij zegt. Onze keuzes komen transparant en in samenwerking met betrokkenen tot stand. Wij gaan graag voor u aan de slag!

Frank Groen
Fractievoorzitter PvdB

Ans Duquesnoy-van den Heuvel
Fractievoorzitter VVD

Kamiel Gulikers
Fractievoorzitter PvdA

1. Goed wonen

Goed wonen begint met het kunnen wonen in een huis dat bij je past. Hiervoor is een aanbod aan huur- en koopwoningen nodig dat aansluit bij de vraag.

Impuls nieuwbouw

We willen dat onze huidige en toekomstige inwoners passende huisvesting kunnen vinden. Maar om diverse redenen zijn er de afgelopen jaren onvoldoende woningen gebouwd. Daardoor is het vooral voor huishoudens die een goedkopere woning zoeken (in de prijsklasse tussen € 175.000,- en € 250.000,-, de prijsklasse voor een 'starterswoning') moeilijk om een huis te vinden. Ook koopwoningen vanaf € 250.000,- zijn schaars. Dit bevordert de doorstroming niet.

Er is behoefte aan een ruimer aanbod voor huishoudens met een middeninkomen. Zowel in de huur- als in de koopsector. Door ook voor deze groep te bouwen, komt de doorstroming op gang. Dat vermindert de druk op de sociale huurmarkt. Er is over de hele linie een inhaalslag nodig om de achterstand die in afgelopen jaren is opgelopen goed te maken. Daarom willen we de nieuwbouw een impuls geven en zetten we in op de bouw van circa 200 woningen per jaar.

Uitbreiding Passewaaij

Om te bereiken dat er voldoende nieuwe woningen komen, gaan we de uitbreiding van de wijk Passewaaij voortvarend oppakken. We bouwen verder aan de bestaande gevarieerde wijk waar het prettig wonen is voor mensen met uiteenlopende inkomens en leeftijden. We houden vast aan de afspraak dat bouwen in de buurten 9, 10 en 11 in Passewaaij welstandsvrij is. Verder willen we dat er vrije kavels komen voor mensen die zelf een huis willen bouwen.

Rondweg

Bij de afronding van Passewaaij hoort de aanleg van de rondweg zodat inwoners en bezoekers op een vlotte en veilige manier de wijk in- en uit kunnen rijden. We vinden dat deze rondweg zoveel mogelijk betaald moet worden uit de ontwikkeling van de wijk. Als de bouw in de drie buurten goed op gang is gekomen, start de aanleg van de rondweg nog deze coalitieperiode. In de komende periode starten wij een onderzoek naar de noodzaak en de mogelijkheden van een derde ontsluitingsweg voor Passewaaij.

Bouwen in stedelijk gebied

Ook is het gewenst dat er woningen gebouwd worden op locaties in het stedelijk gebied. Dat kan de uitstraling van de stad op een aantal plekken flink verbeteren. Verder kunnen er in de stad andere type woningen komen dan in Passewaaij. Beide ontwikkelingen vullen elkaar dus goed aan.

De locaties in stedelijk gebied waar woningbouw mogelijk is, bieden samen plaats aan honderden huizen. In de praktijk gaat de ontwikkeling van deze locaties te traag. We willen in beeld brengen wat hiervan de oorzaken zijn en hoe we daarin verandering kunnen brengen. Een belangrijk gebied is het Veilingterrein langs het spoor. Hier willen we de woningbouw op gang brengen door een eerste inrichtingsplan te maken. Dit gaan we bespreken met de grondeigenaren. Met steun van de provincie trekken we een procesbegeleider aan voor dit overleg. Voor de overige locaties in de stad gaan we een prioritering aanbrengeen.

Wonen voor iedereen

Passende huisvesting betekent ook dat er voor diverse doelgroepen geschikte woningen zijn. Zo neemt de groep oudere mensen in Tiel de komende jaren flink toe. Het is belangrijk dat oudere inwoners kunnen blijven wonen in de eigen vertrouwde wijk als ze dat willen. We willen gevarieerde levensloopbestendige wijken met geschikte huisvesting voor diverse doelgroepen.

Starterslening

Voor sommige mensen is het lastig om een eerste huis te kopen door de strenge eisen vanuit de banken. Om hen een kans te geven gaan we startersleningen verstrekken. Hiermee kunnen zij net wat extra's besteden waardoor zij een betere kans maken op de huizenmarkt.

We stellen een zogeheten revolverend fonds in. Er komt een budget van € 600.000,- beschikbaar voor startersleningen. We willen hiervoor op korte termijn een uitgewerkt voorstel. We zijn benieuwd hoe groot de vraag naar startersleningen in Tiel is. Als er meer vraag naar is dan verwacht, zijn we bereid te kijken of we meer geld beschikbaar kunnen stellen.

Aardgasvrij wonen

Het Rijk heeft besloten dat we uiterlijk in 2050 stoppen met het gebruik van aardgas om onze huizen te verwarmen. Dat betekent een grote opgave voor alle gemeenten en ook voor Tiel. Voor nieuwbouw gelden op korte termijn landelijke regels voor aardgasvrij bouwen. Maar ook de bestaande woningen moeten van het aardgas af.

In onze gemeente gaat het om het aanpassen van ongeveer 17.000 woningen. Dit is een omvangrijke klus waar veel geld en vakmensen voor nodig zijn. De gemeente is in gesprek met netbeheerder Liander, de woningcorporaties Kleurrijk Wonen en SCW en met energiecoöperatie Fruitstad Energie. Vanuit het landelijke Klimaatakkoord hebben gemeenten de taak om in 2021 een warmteplan op te stellen.

De woningcorporaties zijn voor hun woningbezit plannen aan het maken. Ook is het belangrijk dat inwoners met een eigen woning tijdig nadenken over aardgasvrij wonen. Een verhuizing of een verbouwing is een goed moment om alvast de eerste stappen richting aardgasvrij te zetten. We helpen inwoners door via het regionale energieloket te zorgen voor informatie en advies over energiezuinig wonen.

Daarnaast stimuleren we in overleg met energiecoöperatie Fruitstad Energie woningbezitters om samen met buurtgenoten aan de slag te gaan. We gaan deze initiatieven actief steunen en kijken of we kunnen aanhaken bij beschikbare provinciale subsidies.

Dankzij de gemeentelijke duurzaamheidslening kunnen huiseigenaren makkelijker voor energiebesparende maatregelen kiezen om geld en milieu te sparen. Niet elke woningbezitter is toe aan deze stap. Toch kan de energierekening maandelijks een flinke kostenpost zijn die problemen oplevert. We willen met provinciale steun een proefproject opzetten om energiebewustzijn te vergroten.

2. Schoon en veilig

Bij prettig wonen hoort een schone en veilige omgeving. Dat kan niet zonder hulp van inwoners. Maar ook de gemeente heeft een belangrijke taak.

Openbare ruimte

We vinden dat onze gemeente er nu te rommelig uitziet. Gelukkig zijn er al veel inwoners die hun eigen straat of buurt schoonhouden. Dat blijven we stimuleren. Maar daar laten we het niet bij. Met maatregelen willen we het aanzien van de openbare ruimte verbeteren.

Vegen en herstellen

Er is al een speciale stadsstofzuiger voor het schoonhouden van de stad. De ervaringen hiermee zijn positief. Aanvullend hierop vinden wij een bemande veegwagen gewenst. Doel is klein zwerfvuil weghalen en kleine klachten verhelpen dan wel doorgeven. Door te kiezen voor een veegwagen met stalen borstels kan hij ook onkruid bestrijden. Voor deze maatregel stellen we het benodigde bedrag beschikbaar.

Toezicht

Sinds enkele jaren beheert Avri de openbare ruimte. Taken als het legen van prullenbakken, het maaien van bermen en het onderhoud van plantsoenen zijn overgedragen. Avri is oorspronkelijk opgericht om het huishoudelijk afval bij de inwoners van de tien gemeenten in Rivierenland op te halen. De gemeente heeft niet alleen de uitvoerende taken overgedragen aan Avri. Ook het toezicht op de uitvoering van deze taken is naar Avri gegaan. Dat vinden wij verkeerd. We willen het toezicht op de openbare ruimte vanaf 2019 terughalen naar de gemeente. Als gemeente betalen we voor het uitvoeren van taken. We vinden het logisch dat medewerkers van de gemeente actief in de gaten houden of dat goed gebeurt.

Verbetering

We willen dat Avri blijft werken aan het verbeteren van de service richting inwoners en ondernemers. Een goed voorbeeld is de nieuwe app waarmee inwoners een klacht kunnen melden, een foto kunnen meesturen en de voortgang kunnen volgen. Inspelen op activiteiten en evenementen is een andere manier om tevreden klanten te krijgen. In het eerste kwartaal 2019 bekijken we of er verbetering merkbaar is. Als uit deze evaluatie blijkt dat er extra geld wenselijk is voor een schone stad dan is er bereidheid om dat vanaf 2020 beschikbaar te stellen.

Afvalinzameling

Afval is grondstof. Door afval te scheiden in aparte stromen van plastic, papier en groente-en fruitresten is hergebruik mogelijk. Maar wij vinden het niet logisch om aan de inwoners te vragen om al deze stromen apart te bewaren tot het wordt opgehaald. Dat neemt te veel ruimte in beslag. Ook vinden wij het klantvriendelijk om inwoners te verplichten met het restafval naar een verzamelcontainer te gaan. Daarom kiezen wij niet voor het systeem van scheiden aan de bron. De gemeente heeft de afvalinzameling samen met negen andere gemeenten geregeld. Een meerderheid van deze gemeenten heeft gekozen voor scheiden aan de bron. Ze hebben besloten dat Avri dit systeem in vrijwel de gehele regio moet gaan toepassen, ook in Tiel.

Met dit besluit was de gemeenteraad van Tiel het niet eens. We willen een onderzoek naar het systeem van nascheiding; levert dit systeem goede resultaten op? Als dat het geval is, vinden we dat dit systeem alsnog als optie moet worden voorgelegd. Los daarvan vinden wij dat maatwerk voor een stedelijk gebied als Tiel mogelijk moet zijn. Als er op basis van goed onderzoek niet gekozen wordt voor het systeem van nascheiden, dan willen we in Tiel het huidige systeem handhaven. Dit is voor ons een principieel punt. Als er binnen deze samenwerking geen maatwerk mogelijk blijkt te zijn, dan is dat reden om deze samenwerking te heroverwegen.

Wijken en dorpen

Sinds enkele jaren heeft de gemeente wijkregisseurs. Zij zijn niet meer weg te denken uit de gemeente Tiel. De wijkregisseurs hebben een stevig netwerk opgebouwd in de wijken en dorpen. Veel inwoners voelen zich gesteund. Steeds meer inwoners ontplooiën activiteiten en zetten zich in voor ontmoeting in de wijk of dorp.

De gemeente wil in goed contact staan met dorps- en wijkraden/ -verenigingen. De wijkregisseurs hebben ook contact met andere partners in de wijk en het dorp op het gebied van wonen, onderwijs, zorg en welzijn, onderhoud openbare ruimte.

‘Binnen’ stemmen zij af met collega’s uit hun eigen team en andere teams als het gaat over leefbaarheid, veiligheid, spelen, afval, groen, parkeren en verkeer, zorg en welzijn, participatie en Wmo. Zij stimuleren hun collega’s om op een andere manier te kijken naar en om te gaan met inwoners. Want steeds vaker merken we dat de manier waarop de gemeente is georganiseerd (de systeemwereld) niet goed aansluit bij de leefwereld van de inwoners. Terwijl we zien dat de betrokkenheid van inwoners bij hun leefomgeving toeneemt. De wijkregisseurs brengen een andere manier van werken in de praktijk: stel de inwoner centraal en geef als gemeente ruimte. Wij versterken daarom het wijkgericht werken in de wijken en dorpen.

Veiligheid

De afgelopen jaren zien we een forse daling van de criminaliteit en overlast. Wij gaan door op de ingeslagen weg om de veiligheid verder te vergroten. Het Veiligheidshuis verricht goed werk en zetten we voort.

Door het invoeren van kentekenparkeren is er op termijn minder capaciteit nodig voor handhaving. De vrijkomende capaciteit willen we extra inzetten om overlast op straat aan te pakken. Daarnaast maken we ook geld vrij om de veiligheid van verkeerssituaties rondom scholen te verbeteren. Weggebruikers die rondom deze scholen voor onveiligheid zorgen, worden wat ons betreft bestraft.

De betrokkenheid van inwoners willen we stimuleren. Momenteel zijn er al ongeveer 30 buurtpreventieprojecten. Die hebben hun waarde bewezen. We ondersteunen de komst van meer buurtpreventieprojecten. In de buurten vervullen de wijkagenten een belangrijke rol. Tiel heeft recht op acht wijkagenten. In de praktijk komt het te vaak voor dat wijkagenten worden ingezet voor andere diensten. We blijven er bij de politie op aandringen dat de acht wijkagenten daadwerkelijk aanwezig kunnen zijn in de wijk.

3. Aantrekkelijk en gastvrij

Tiel heeft veel te bieden. Met de winkels en de horeca in de historische binnenstad, de vele evenementen en het culturele aanbod is er een ruime keuze voor inwoners en bezoekers.

Binnenstad

Tiel heeft een historische binnenstad waar we trots op zijn. Inwoners en bezoekers komen er voor de winkels en de horeca. Daarnaast zijn er in Tiel veel evenementen en is er dankzij de Agnietenhof en Zinder een uitgebreid aanbod aan cultuur. Om de binnenstad vitaal te houden zijn er in de structuurvisie binnenstad maatregelen voorgesteld. Samen met Hart van Tiel, de horeca, inwoners van de binnenstad en andere partijen werkt de gemeente aan de uitvoering daarvan.

Wij vinden het wenselijk om de huidige leegstand van winkels actief te bestrijden. Daarom stellen we voor twee jaar een stadsmakelaar aan. De stadsmakelaar krijgt als taak om met vastgoedeigenaren in gesprek te gaan en creatieve oplossingen aan te dragen. Verder gaat de stadsmakelaar in gesprek met winkeliers aan de randen over mogelijkheden tot verplaatsing. Zo ontstaat er een compacter en aantrekkelijker winkelgebied.

Om het verblijf en het wonen in de binnenstad prettiger te maken, kan het wenselijk zijn om een deel autoluw te maken. Een ander idee is om niet meer elke winkel apart te laten bevoorraden, maar hiervoor een gezamenlijk systeem op te zetten. Daarnaast willen we kijken hoe we de overlast van coffeeshops in de binnenstad kunnen terugdringen. Over deze thema's gaan we om tafel met de winkeliersvereniging, bewoners en andere partijen.

Poorten

De oorspronkelijke plannen voor de Santwijckse Poort en de Burense Poort stammen uit een andere tijd. Daarom willen we deze plannen herzien. In de Santwijckse Poort is het toevoegen van vele vierkante meters winkelruimte niet langer gewenst. We zijn tevreden met de huidige inrichting van het parkeerterrein Poort van Santwijck. Alternatieven van marktpartijen met gevolgen voor parkeren in dit gebied kunnen wat ons betreft niet rekenen op een incidentele of jaarlijkse financiële bijdrage van de gemeente.

Ook in de Burense Poort willen we een parkeervoorziening op maaiveld houden. Dit gebied aan de Veemarkt heeft wel een andere inrichting nodig voor een betere en veiligere route voor auto's en vrachtwagens. Belangrijk is verder dat een andere inrichting ervoor zorgt dat voetgangers makkelijker naar het winkelcentrum gaan.

Parkeren

Een vitale binnenstad heeft voldoende parkeerplaatsen, zodat bezoekers doordeweeks, op koopavonden en in de weekenden makkelijk een betaalbare plaats kunnen vinden. Dat blijft voor ons voorop staan.

Maar het is voor ons niet langer vanzelfsprekend dat er zoveel parkeerplaatsen nodig zijn als enkele jaren nog werd gedacht. Want waarom dure parkeervoorzieningen realiseren voor die enkele keer dat er een zeer drukbezocht evenement is? Dat vinden wij niet reëel. Voor dit soort momenten is het slimmer overloopgebieden aan te wijzen.

Er spelen ook nog andere ontwikkelingen, zoals de opkomst van internetwinkels en de elektrische fiets. Die kunnen leiden tot minder auto's in de binnenstad. Verder zijn er nu terreinen als parkeerplaats in gebruik waar woningen (kunnen) komen, zoals het Vahstalterrein en Bleekveld. De vergunninghouders die hier nu hun auto stallen, verdienen een goede plek. We willen deze ontwikkelingen in samenhang bekijken.

Via onderzoek willen we ook een betrouwbare inschatting krijgen van de kosten van de parkeervoorzieningen en van de verwachte inkomsten via de parkeertarieven. Dat inzicht is nodig om een keuze te kunnen maken over het betaald parkeren in de avond. Het maakt duidelijk welke ruimte het parkeerfonds wel of niet biedt voor investeringen op de langere termijn.

Waalkade fase 1

Een fraai ingerichte Waalkade is een aanwinst voor Tiel. Het is een prachtige plek om te verblijven en te genieten van de imposante rivier. Het is de rode loper naar de binnenstad voor bezoekers die via deze kant de binnenstad binnenkomen.

De eerste fase is van start. Dit betekent al een flinke verbetering. Er komt een stevige en mooie kademuur waar cruiseschepen kunnen aanleggen. Vanaf de kademuur is er goed zicht op de naastgelegen jachthaven. De huidige tweehonderd parkeerplaatsen voor vergunninghouders en bezoekers komen er netjes bij te liggen. Brede trappen en wandelpaden zorgen er na de zomer van 2018 voor dat de stad beter is verbonden met de Waal.

Waalkade fase 2

De ingrepen aan de Waalkade zijn omvangrijk. Er is veel geld voor nodig. Daarom kan de gemeente deze metamorfose alleen stap voor stap uitvoeren. Maar ook het middenterrein verdient in onze ogen nu op korte termijn een opknapbeurt.

We willen de betonnen vlakte een groener en aantrekkelijker gezicht geven. Uiteraard zorgen we ervoor dat dit terrein geschikt blijft voor Appelpop en andere evenementen. Ook houden we er rekening mee dat de Waalplaat ruimte aan de rivier moet bieden.

Wat ons betreft is de Waalkade zo snel mogelijk een echt visitekaartje voor Tiel. We willen daarom direct aan de slag met deze tweede fase.

Warenmarkt

Over de zaterdagmarkt in de binnenstad wordt al jarenlang gesproken. De markt brengt niet de gewenste levendigheid. Het aanbod sluit blijkbaar onvoldoende aan op de wensen van consumenten. Over de plek waar de kramen staan, klinkt al lange tijd gemopper. Terrassen kunnen soms niet worden opgebouwd en terrasbezoekers zijn er niet blij mee dat de markt pal voor hun neus wordt afgebroken en opgeruimd. Wij zien graag dat er iets gebeurt om beide klachten op te lossen.

De binnenstadsmanager voert momenteel gesprekken om te achterhalen wat volgens horeca-ondernemers, winkeliers en marktkooplui de beste opstelling voor de marktkramen is. We zijn erg benieuwd naar het resultaat van deze gesprekken. Verder zien we graag dat er een kwalitatieve verbreding in het aanbod op de markt op gang wordt gebracht. Een oplossing die ook in andere gemeenten al is ingevoerd is dat niet langer de gemeente, maar een andere partij, de markt organiseert. We willen binnen een half jaar duidelijkheid over deze oplossing.

Zwembad

Het zwembad is een belangrijke voorziening. Het is de thuisbasis van verenigingen. Kinderen leren er zwemmen. Veel mensen, zowel jong als oud, komen er graag voor spel, sport en ontspanning. Het is hoog tijd dat het bestaande zwembad wordt vervangen. De gemeente heeft al geld beschikbaar gesteld voor de bouw van een nieuw, duurzaam zwembad. Dat zal een aanwinst zijn voor Tiel en omgeving. We vinden echter dat dit nieuwe bad pas compleet is met een waterglijbaan, duikplank en whirlpool. Dit najaar blijkt of marktpartijen hiervoor een passende aanbieding kunnen doen.

Omdat we het belangrijk vinden dat alle kinderen zich kunnen redden in het water, willen we het schoolzwemmen behouden. Daarvoor blijven we geld reserveren en maken we afspraken met de exploitant van het zwembad.

Fietsen

Fietsen heeft veel voordelen. Het is goed voor de gezondheid, leidt tot minder volle en daarmee onveilige wegen en is beter voor het milieu. Dankzij de elektrische fiets neemt het gebruik van de fiets toe. Daar zijn we blij mee. Als gemeente moeten we hier op inspelen door te zorgen voor goede fietspaden in de gemeente en voor veilige en toegankelijke routes van en naar Tiel, bijvoorbeeld tussen Geldermalsen en Tiel. In de binnenstad moet het stallen van de fiets goed geregeld zijn.

Het komend jaar benutten we om samen met de leden van de Fietsersbond de knelpunten in Tiel in kaart te brengen. Voor eind 2019 beschikken we dan over een lijst met verbeterpunten en een raming van de kosten.

Sporten en bewegen

De gemeente heeft een uitgebreid aanbod aan sportvoorzieningen. Toch blijkt dat de inwoners minder gezond en zwaarder zijn dan mensen uit de rest van het land. Samen met de sportverenigingen, de gezondheidszorg, welzijnsorganisaties, onderwijs en commerciële sportaanbieders kijkt de gemeente hoe een nieuwe sportagenda eruit zou moeten zien. Dit gebeurt onder de noemer "Heel Tiel beweegt".

Wij juichen deze gezamenlijke agenda toe als daardoor meer inwoners bereikt worden. Voldoende beweging helpt om gezond en fit te zijn. Het is goed voor de sociale contacten en kan de druk op de gezondheidszorg verminderen. Voor elke inwoner is een passend en toegankelijk aanbod gewenst. Kernpunt van het beleid is dus het stimuleren van sporten en bewegen. Daar heeft de gemeente een bepaald budget voor beschikbaar. Het overgrote deel van dit budget wordt nu gestoken in het beheer en de aanleg van sportaccommodaties. Er zijn op dit gebied altijd meer verzoeken dan het budget toelaat. Daarom gaan we kijken naar de meest effectieve besteding van het sportbudget.

Cultuur en recreatie

Het cultuurkwartier met de Agnietenhof, Zinder en een nog te bouwen bioscoop is dé plek voor kunst, cultuur, informatie, educatie, ontmoeting en ontspanning voor jong en oud. Met allerlei projecten zoals 'Muziek in de Klas', 'Ik dans', 'Reizen in de tijd', schoolvoorstellingen en het aanbod van bibliotheek Rivierenland komen ook leerlingen en scholieren in contact met cultuur.

Naast dit aanbod van professionele organisaties, telt de gemeente talrijke verenigingen die amateurkunst bedrijven en evenementen georganiseerd door vrijwilligers. Als steun in de rug geeft de gemeente hiervoor subsidies. We zijn niet van plan om hier een streep door te zetten want we zijn juist blij met deze initiatieven. Maar we vinden het wel redelijk om bij een substantieel bedrag inzage te krijgen in de besteding van de subsidie.

Met het rijke aanbod aan cultuur, de vele evenementen, het erfgoed en de gastvrije binnenstad kan Tiel in onze ogen meer toeristen trekken dan nu het geval is. Zeker als in de promotie aandacht is voor de ligging, direct aan de Waal en Linge en midden in het Betuwse landschap. Samen met de negen andere gemeenten is Recreatie en Toerisme gekozen als één van de regionale speerpunten.

We denken binnen de gemeente Tiel meer te bereiken-door stadspromotie te verbreden en te versterken, door steviger in te zetten op het DNA van Tiel en een meerjarenplan voor recreatie en toerisme op te stellen. Hierin vragen we aandacht voor het Toeristisch Informatie Punt.

4. Zorgzame gemeente

In een zorgzame gemeente kijken familie, vrienden en buren naar elkaar om. De gemeente levert extra hulp en zorg indien nodig. Dat is een belangrijke maar omvangrijke taak.

Zorg voor iedereen

Iedere inwoner van de gemeente die zorg nodig heeft, krijgt deze zorg. Over dit standpunt is er wat ons betreft geen discussie. We willen bovendien dat de zorg past bij de behoeften van inwoners: dichtbij en op maat.

Het Rijk heeft enkele jaren geleden veel taken overgedragen. Hierdoor is de gemeente in grote mate verantwoordelijk geworden voor de zorg aan inwoners. Daarbij gaat het onder meer om de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning. We blijven bij de afspraak dat we het geld dat we hiervoor van het Rijk krijgen, niet uitgeven aan andere zaken.

We hebben te maken met een groeiende groep ouderen en relatief veel jongeren die hulp nodig hebben. Daarom kosten de zorgtaken de gemeente jaarlijks meer geld dan ze van het Rijk krijgt. Voor de komende jaren lukt het nog net om dat tekort van ruim 1 miljoen euro te betalen. Maar dat kan niet zo doorgaan. Enkele verbeteringen zijn al in gang gezet. Voor jongeren met een hulpvraag zijn er sinds kort praktijkondersteuners bij de huisartsen. Zij verwijzen deze jongeren meteen goed door. Daardoor komen de jongeren eerder op de juiste plek terecht. In de komende periode willen we meer van dit soort verbeteringen doorvoeren.

We hebben om te beginnen een analyse nodig van de jeugdhulp. In Tiel zijn er veel jongeren die hulp vragen, relatief meer dan in andere steden. We weten niet hoe dat komt. Is de vraag zo groot omdat de weg naar de hulp goed te vinden is? Of zijn er andere redenen? Een goede analyse leidt tot bruikbare handvatten.

Huishoudelijke hulp

Veel inwoners willen zo lang mogelijk in hun eigen vertrouwde omgeving blijven wonen. Indien nodig biedt de gemeente daarbij ondersteuning aan. Daarom is er onder meer een regeling voor huishoudelijke hulp. Maar met de huidige regeling is er onduidelijkheid over de hoeveelheid hulp waar inwoners op mogen rekenen.

Wij willen in beeld gebracht hebben welke andere regelingen er in het land zijn. We willen in Tiel voor onze inwoners een regeling voor huishoudelijke hulp die laagdrempelig is en minder complex. Daarom zijn we benieuwd naar de ervaringen met regelingen in vergelijkbare gemeenten. Zodat we een goed onderbouwd besluit nemen als eind 2020 de contracten voor huishoudelijke ondersteuning aflopen.

Hulp op elkaar afgestemd

Er zijn veel vormen van hulp. Een gezin kan begeleiding krijgen om uit de schulden te komen. In een gezin kan huiselijk geweld voorkomen waardoor kinderen psychische hulp nodig hebben. Het is niet uitgesloten dat het hierbij om hetzelfde gezin gaat. In de ideale situatie heeft een wijkteam snel in de gaten dat er iets aan de hand is, wordt snel duidelijk om welke problemen het precies gaat en welke hulp daarbij nodig is. En wordt deze hulp op elkaar afgestemd.

Het is een hele uitdaging om dit zo georganiseerd te krijgen. We noemen dit integrale toegang. In de komende jaren willen we naar brede wijkteams toewerken, als loket voor inwoners van alle leeftijden. Zo komt er betere toeleiding naar de juiste zorg en gaan hulpverleners veel meer met elkaar samenwerken. Dat is op de eerste plaats fijn voor de inwoners met hulpvragen. Het heeft mogelijk ook als voordeel dat we meer grip krijgen op de uitgaven in de zorg.

Centrale inkoop van zorg en ondersteuning

Onze gemeente en zeven andere gemeenten hebben aan het regiokantoor van Regio Rivierenland gevraagd om een aantal zaken te regelen. Dat betreft vooral het inkopen van hulp en zorg bij ruim tweehonderd organisaties. Deze samenwerking is opgezet om meer slagkracht en schaalvoordeel te hebben. Er zitten ook nadelen aan. De gemeente Tiel kan bijvoorbeeld niet zelfstandig besluiten met hoeveel organisaties zij zaken wil doen.

De opdracht aan het regiokantoor is in april 2018 gegeven en geldt voor drie jaar. Wij willen tijdig een open discussie voeren over de ervaringen met de samenwerking op het gebied van de Wmo en Jeugd. We willen de samenwerking kunnen vergelijken met de ervaringen van gemeenten zoals Zaltbommel en Waalwijk die de taken op lokale schaal organiseren. Daarom willen we over twee jaar een evaluatie hebben.

Meedoen naar vermogen

Meedoen in de samenleving levert een mens veel op. Het zorgt voor contacten, geeft voldoening en biedt nieuwe kansen. Om allerlei redenen kunnen inwoners hulp nodig hebben om een plaats in de samenleving te vinden. Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor de begeleiding van deze mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Het gaat om mensen van wie niet te verwachten valt dat ze binnen twee jaar een betaalde baan kunnen vinden. We willen deze mensen niet aan hun lot overlaten.

We vinden het belangrijk dat de gemeente met deze mensen in gesprek gaat. Om te bespreken hoe zij actief kunnen worden in de maatschappij. We denken dat dit het beste in de eigen wijk kan gebeuren. Met deze aanpak is dubbele winst te boeken; de inwoner die aan de slag gaat krijgt een rijker leven en de wijk krijgt er vrijwilligers bij.

Werken is goed voor de persoonlijke ontwikkeling van onze inwoners en geeft hen de kans om zelfvoorzienend te zijn. Het uitgangspunt is mede daarom dat inwoners die kunnen werken, ook gaan werken. Wanneer er sprake is van consequente werkweigering, ondanks het aanbieden van aantoonbaar geschikt werk door de gemeente, is het korten op de uitkering mogelijk.

Omzien naar elkaar

Mantelzorgers zijn onmisbaar. Op de eerste plaats voor hun familielid of relatie voor wie ze zich belangeloos inzetten. Maar ook voor de samenleving, want zonder mantelzorgers is het vaak niet mogelijk mensen zelfstandig thuis te laten wonen. We willen dat mantelzorgers weten dat hun inzet zeer wordt gewaardeerd. En we willen voorkomen dat ze het gevoel hebben dat ze er alleen voor staan. Dit nemen we op in onze afspraken met de welzijnsorganisaties.

Een ander belangrijk aandachtspunt vinden wij het bestrijden van eenzaamheid. Dit is voor ons een thema dat binnen het welzijnswerk actief moet worden opgepakt. Zeker met het oog op het stijgende aantal ouderen, want binnen deze groep is het risico op eenzaamheid aanzienlijk.

Met de groeiende groep ouderen neemt ook het aantal inwoners met dementie toe. Mensen met dementie nemen zo veel mogelijk deel aan het gewone leven. Het helpt hen en hun mantelzorgers als er binnen die samenleving meer kennis is over dementie. We vinden dat de gemeente hierin het

goede voorbeeld moet geven door een dementie-vriendelijke gemeente te worden. We willen dat de medewerkers van de gemeente die veel contact hebben met inwoners een training volgen zodat ze weten hoe om te gaan met inwoners met dementie.

Iedereen mag er zijn

In de raadszaal van de gemeente Tiel staat artikel 1 van de grondwet afgebeeld. Om ons er steeds weer aan te herinneren dat discriminatie op grond van leeftijd, politieke gezindheid, godsdienst of geslacht in ons land verboden is. Dit uitgangspunt geldt niet alleen in de raadszaal, maar overal in onze gemeente. Op straat, op school, op het werk en op de sportclub.

Sinds kort is Tiel een regenboogloper rijker. Daarmee is duidelijk gemaakt dat in Tiel alle mensen zich gelijk en welkom moeten kunnen voelen, ongeacht hun seksuele geaardheid. Met alleen de regenboogloper zijn we er niet. We nemen initiatieven om de positie van de LHBTI'ers in de gemeente te verbeteren.

Ook mensen met een beperking (fysiek, psychisch, verstandelijk) lopen het risico buitengesloten te worden. Het vraagt om een brede en langjarige aanpak om de drempels voor deze groepen weg te nemen. Als gemeente willen we hieraan onze bijdrage leveren.

5. Leren en werken

Een sterke economie is de kurk waar de samenleving op drijft. Dat is voor Tiel niet anders. Een goed ondernemersklimaat en onderwijs dat aansluit op de arbeidsmarkt zijn hierbij cruciaal.

Onderwijs

Onderwijsbeleid zien we als een instrument dat kinderen, jongeren en volwassenen helpt om hun talenten te ontwikkelen en deel te nemen aan de samenleving.

We willen dat elk kind de schoolloopbaan succesvol doorloopt, passend bij zijn of haar capaciteiten. Samen met andere partijen is er succesvol beleid opgezet voor kinderen met een mogelijke (taal)achterstand. Dankzij een verhoging van het rijksbudget kunnen we dat onderwijsachterstandenbeleid vanaf 2019 verder uitbouwen.

Een ander belangrijk punt in het onderwijsbeleid is voor ons het bestrijden van voortijdig schoolverlaten. Ook hiervoor zijn diverse trajecten in gang gezet waarop we willen voortbouwen. Maar niet alleen voor kinderen en jongeren is aandacht nodig. We willen ook doorgaan met de inspanningen om de laaggeletterdheid terug te dringen.

Huisvesting Lingecollege

De jeugd heeft de toekomst. Goed onderwijs is een manier om te investeren in mensen en in de stad. Over het onderwijs zelf gaan we als gemeente niet, dat is de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur. We gaan als gemeente wel over de huisvesting. En ons standpunt is dat alle leerlingen van RSG Lingecollege in een fatsoenlijk gebouw les moeten krijgen. Dus met alleen de nieuwbouw van een mavo en met de renovatie van het havo/vwo-gebouw aan de Heiligestraat zijn we er niet. Ook het gebouw van de vmbo-afdeling moet worden opgeknapt.

De bouw van de nieuwe mavo start in de loop van 2018. In 2019 staat er een eigentijdse mavo voor ruim 550 leerlingen uit Tiel en omliggende plaatsen. Ook zijn er vergevorderde plannen om de huisvesting voor het havo en vwo te verbeteren. Het voorstel is om het oudste gebouw aan de Heiligestraat te verkopen en het andere gebouw ingrijpend te renoveren. Bijgestelde berekeningen laten zien dat hiervoor 12,4 miljoen nodig is. Dat is wat ons betreft een taakstellend budget. Wij vinden dat de leerlingen van het havo en vwo een duurzaam gebouw verdienen dat ruimte biedt aan modern onderwijs.

Met de taakstelling voor de Heiligestraat stellen we het restantbudget van 3,4 miljoen veilig voor de derde fase. In deze fase staat de huisvesting van het VMBO centraal. De hoogbouw aan de Teisterbantlaan is ook aan renovatie toe. Deze renovatie mag niet te lang op zich laten wachten. We willen daarom dat de planvorming en de berekening van het benodigde budget uiterlijk tweede helft 2019 begint. Dan weten we tijdig wat er nodig is om de VMBO-leerlingen omstreeks 2021 een goed onderwijsgebouw te bieden.

Economie

Op de bedrijventerreinen zijn grote en kleine ondernemers gevestigd die gezamenlijk voor veel werkgelegenheid zorgen. Met de afronding van het regionale bedrijventerrein Medel en met de beoogde ontwikkeling van het terrein van de voormalige glasfabriek is er ruimte voor nieuwe bedrijven.

De kwaliteit en het vestigingsklimaat van de bedrijventerreinen is goed. Dit is mede te danken aan de samenwerking met de Ondernemers Coöperatie Tiel en de Coöperatie Medel. Aan deze samenwerking hechten we veel waarde.

Over uitbreiding van bestaande of realisatie van nieuwe bedrijventerreinen maken we op regionaal niveau afspraken. Deze leggen we vast in een nieuw Regionaal Programma Werklocaties. In het Regionaal Acquisitie Punt (RAP) blijven we samenwerken om een 'rode loper' uit te leggen voor nieuwe bedrijven die zich hier willen vestigen. Planologisch hebben de bedrijven al veel ruimte om zich te ontwikkelen. Waar mogelijk vereenvoudigen of schrappen we regels om de regeldruk voor het bedrijfsleven te verminderen.

Speerpunten

Het stimuleren van de economische ontwikkeling op regionale schaal werpt zijn vruchten af. Als Logistieke Hotspot Rivierenland staan we nu al voor de tweede keer op de vierde plaats op de ranglijst van Logistieke Hotspots in Nederland. Naast inzet op het speerpunt Logistiek en Economie. werken we binnen de regio ook aan het versterken van de speerpunten Agribusiness en Recreatie en Toerisme. Dat doen we niet alleen als tien lokale overheden. Onder de vlag van Fruitdelta Rivierenland werken we samen met ondernemers, organisaties en ondernemende burgers. Via het Regionaal Investerings Fonds steunen we initiatieven die bijdragen aan de drie regionale speerpunten. Aan dit fonds leveren alle tien gemeenten een bijdrage. In 2019 willen we hiervan een evaluatie bespreken zodat we de vraag kunnen beantwoorden of we het in deze vorm willen voortzetten.

Duurzame bedrijventerreinen

De bedrijventerreinen liggen er goed bij. Maar een nieuwe opgave heeft zich aangediend. Nu er een einde komt aan het gebruik van aardgas om gebouwen te verwarmen, moeten ook bedrijven nadenken over een andere warmtebron. Daarnaast is het van belang dat bedrijven hun energieverbruik terugdringen en dat de benodigde energie zoveel mogelijk lokaal duurzaam wordt opgewekt.

Met het project 'Zon op Bedrijfsdaken' hebben de ondernemers een eerste grote stap gezet. Over het verder verduurzamen van de bedrijventerreinen is de gemeente in gesprek met Ondernemers Coöperatie Tiel.

Arbeidsmarkt

Om in de toekomst de kans op werk voor inwoners te vergroten, is het van belang in te spelen op de veranderende vraag naar arbeid. In het Regionaal Werkbedrijf-Platform Onderwijs Arbeidsmarkt zijn werkgevers, werknemers, gemeenten en onderwijsinstellingen uit Rivierenland verenigd. Vanuit dit platform verwachten wij een visie op de aansluiting onderwijs/arbeidsmarkt. Onderwijs moet immers voorbereiden op banen van de toekomst.

De beroepsopleidingen in Rivierenland krijgen wat ons betreft een centrale plaats in deze visie, want er is op veel fronten nu al een tekort aan vakmensen. De Campus Logistiek is een goed voorbeeld waar arbeidsmarkt, werkgelegenheid en onderwijs bij elkaar komen.

Er is speciale inspanning nodig voor inwoners met een arbeidsbeperking. We dragen als gemeente hieraan bij door als werkgever plaatsen aan te bieden. Daarnaast bevorderen we het inzetten van deze doelgroep via onze rol als opdrachtverlener. Dit social-return beleid zetten we voort.

We voegen hier een actiever beleid voor stages aan toe. Om de overstap van school naar werk goed te laten verlopen, is het zinvol om als stagiaire ervaring op te doen. We willen uitgewerkt zien wat de gemeente op dit vlak kan betekenen.

Bereikbaarheid

De centrale ligging in combinatie met de goede bereikbaarheid is één van de belangrijke troeven van Tiel en de regio. Het draagt in hoge mate bij aan de aantrekkelijkheid van onze gemeente als vestigingsplaats voor bedrijven en als woonplaats. De veiligheid en de doorstroming op de snelwegen A2 en A15 komt echter steeds meer onder druk te staan. We willen ons er samen met andere partijen voor inzetten dat dit probleem wordt aangepakt.

Voor de A2 zijn via een landelijke studie de quickwins in kaart gebracht en is nader onderzoek voor de langere termijn in gang gezet. De A15 is een belangrijke schakel in de goederenvervoercorridor. Het is nu al duidelijk dat het wegvak Deil-Ochten (in beide richtingen) een knelpunt vormt. Voor de veiligheid en doorstroming op deze snelweg is daarom ook een aanpak op korte en lange termijn noodzakelijk.

Ook op de wegen binnen de gemeente zelf zijn veiligheid en doorstroming van belang. De mobiliteitsvisie die momenteel geactualiseerd wordt, zal inzicht geven in de ingrepen die noodzakelijk dan wel wenselijk zijn.

Openbaar vervoer

Eens per half uur vertrekt er vanaf Tiel een trein naar Utrecht/Den Bosch en eens per half uur vertrekt er een trein naar Arnhem/Nijmegen. Deze treinverbindingen zijn dagelijks van belang voor onder meer scholieren en forensen. We zien dat de aandacht van de landelijke overheid steeds meer uitgaat naar het Hoogfrequent Spoor. Dat gaat ten koste van de regionale spoorverbindingen van en naar Tiel. We blijven er ons samen met de regio sterk voor maken dat ook Tiel goed bereikbaar blijft met de trein.

Het openbaar vervoer met de bus staat ook onder druk. Dit blijkt uit plannen die bij de provincie in de maak zijn. We vrezen een verschraling van het busvervoer door het schrappen van vaste lijnen. Met name inwoners van de dorpen en kernen kunnen hiervan de dupe worden. Om de gevolgen zo veel mogelijk te beperken, zetten we in op flexibele vervoersvormen. Deze plannen voor basismobiliteit gaan we deze coalitieperiode verkennen.

6. Besturen

De gemeente is er niet voor de mensen, de gemeente is van de mensen. Dit is onze leidraad bij het besturen van Tiel.

Samenwerken

Tiel houdt niet op de bij de gemeentegrens. Ondernemers op onder meer Medel en Kellen bieden werkgelegenheid aan mensen van buiten Tiel. Voorzieningen als het ziekenhuis, de schouwburg en het ROC zijn er niet alleen voor inwoners van onze gemeente. En omdat we voor onze inwoners een veerkrachtige economie en een prettig woonklimaat willen is samenwerking binnen Rivierenland op veel terreinen vanzelfsprekend. Denk aan het bevorderen van het toerisme, de lobby voor een betere bereikbaarheid en de afstemming over bedrijventerreinen. Door de bundeling van krachten zijn we bovendien een volwaardig gesprekspartner voor provincie en andere partijen.

De negen andere gemeenten in Rivierenland zijn daarom al jarenlang onze natuurlijke partners. We werken op veel thema's samen met andere gemeenten. Dit gebeurt altijd met het doel om een bepaald resultaat te behalen. In veel gevallen lukt dat ook. De Belastingssamenwerking Rivierenland en het Regionaal Archief Rivierenland zijn hiervan twee goede voorbeelden. Maar hier en daar voelt de samenwerking als beklemmend. Dat heeft diverse oorzaken. Het belang van het stedelijke Tiel wijkt soms af van het belang van de buurgemeenten. Verder voelt het college en zeker de gemeenteraad zich nogal eens voor het blok gezet als een samenwerkingsverband meer geld vraagt. Vooral als daar geen duidelijke resultaten tegenover staan of de noodzaak ervan niet is aangetoond.

Deze knelpunten willen we zo veel mogelijk verhelpen door meer te sturen op enkele belangrijke gemeenschappelijke regelingen. We verlangen dat de gemeenteraad vooraf zijn mening kan geven over beleidskeuzes. Ook willen we dat we tijdig een waarschuwing krijgen als er overschrijdingen dreigen. We kunnen dan in gesprek in hoeverre dit tekort binnen de begroting van de verbonden partij kan worden opgelost. Daarnaast gaan we kritisch nadenken voor welke terreinen samenwerking voor de gemeente Tiel loont en hoe deze samenwerking dan het beste vorm gegeven kan worden.

Gemeente in gesprek

De gemeente gaat steeds meer met partners en inwoners in gesprek om goed beleid te ontwikkelen. Deze samenwerking is hard nodig. Bepaalde opgaven waar Tiel voor staat, zijn te omvangrijk voor de gemeente alleen. Denk aan een vitale binnenstad, de energie-transitie, de zorgzame samenleving en een krachtige economie. Zonder de steun van ondernemers, organisaties en inwoners is het onmogelijk om op deze terreinen goede resultaten te boeken. Deze rol als partner vraagt om een andere houding van de gemeente.

Een andere reden om als gemeente meer in gesprek te gaan is de betrokkenheid van inwoners bij de eigen buurt. We willen deze betrokkenheid benutten door plannen die spelen in een buurt in een vroeg stadium voor te leggen. Ook onderhouden we actief het contact met dorps- en wijkraden/ -verenigingen. Het streven is alle doelgroepen en zoveel mogelijk inwoners te bereiken.

Als het gaat om zaken als het inrichten van de eigen omgeving, is de insteek om het de bewoners zoveel mogelijk naar de zin te maken. Maar de gemeente heeft ook de taak om het algemeen belang te dienen. Dus als dat na een zorgvuldige afweging van belangen nodig blijkt, nemen we impopulaire maatregelen.

We waarderen het zeer als inwoners met eigen initiatieven komen. Met een idee voor de eigen buurt, het eigen dorp of de hele gemeente. Wij blijven sterk inzetten op ondersteuning van dergelijke initiatieven. Op buurt- en dorpsniveau zijn er de wijkregisseurs en de wijkbudgetten. Een andere manier om initiatieven verder te helpen is Trots op Tiel. Daarnaast vinden wij het belangrijk dat de gemeente openstaat voor initiatieven en zich inzet om de ideeën van inwoners werkelijkheid te laten worden.

Organisatie op orde

Op de gemeente komen nieuwe taken af zoals de energietransitie en de Omgevingswet. Daarnaast stelt de gemeente hoge eisen aan de dienstverlening voor de inwoners. Bovendien wil de gemeente het beleid steeds meer in samenspraak met inwoners en andere belanghebbenden bepalen. Dit alles stelt hoge eisen aan de ambtelijke organisatie.

Om hieraan te voldoen vinden wij een verhoogde bijdrage aan de organisatie noodzakelijk. Daarmee zorgen we voor meer kwaliteit, ontwikkeling en slagvaardigheid in de organisatie om het bestuur en de inwoners goed te ondersteunen.

Omgevingswet

De Omgevingswet gaat uit van samenwerking tussen ontwikkelaars, inwoners en andere relevante partners. De tijd is voorbij dat een ontwikkelaar of de gemeente een uitgewerkt plan aan omwonenden voorlegt waar ze alleen nog via een formele procedure op kunnen reageren. De Omgevingswet schrijft voor dat plannenmakers vooraf met de omgeving in gesprek moeten. Welke spelregels hiervoor nodig zijn is nog niet duidelijk. Omdat je het meeste leert door te doen, gaan we daar de komende jaren actief mee aan de gang.

Het uitgangspunt voor de gemeente is vanuit betrokkenheid ruimte geven: 'Nee, tenzij .....' wordt 'Ja, mits .....'. Dat betekent dat we vooraf duidelijk moeten aangeven aan welke uitgangspunten een plan moet voldoen. Dus: niet meer achteraf over plannen oordelen, maar vooraf nadenken over de kaders.

In de Tielse structuurvisie staat op hoofdlijnen op welke plaatsen in de gemeente nieuwe woningen en bedrijven mogen komen. Het is tijd om aan een nieuwe Omgevingsvisie voor Tiel te beginnen. Hierin komt te staan wat we toestaan of zelfs actief stimuleren om in de toekomst een vitale, gezonde en duurzame gemeente te zijn.

Het opstellen van de omgevingsvisie gebeurt, geheel in de geest van de Omgevingswet, in samenspraak met de samenleving. Het gaat immers om hun leefomgeving. En we willen op deze manier ontwikkelaars, ondernemers en inwoners uitnodigen om ook zelf initiatieven te nemen.

Duurzaamheid

Om klimaatverandering tegen te gaan is er meer duurzame energie nodig. In de omgevingsvisie komt te staan hoe de gemeente Tiel deze opgave vertaalt naar haar grondgebied. De regionale energiestrategie zal hiervoor de eerste aanzet leveren. Wat zijn binnen de regio de meest geschikte plaatsen voor zonneparken en windmolens? En wat dragen besparingen en andere vormen van duurzame energie bij om te komen tot een duurzame regio?

We vinden het stellen van doelen op het gebied van duurzaamheid een taak van de hele gemeenteraad. We zijn al met inwoners in gesprek over welke ideeën zij hebben voor het opwekken van meer duurzame energie en welke oplossingen acceptabel zijn. Dit proces zal verder in samenwerking met de raad uitgelijnd worden.

Klimaatverandering vraagt niet alleen om energiebesparing en om meer energie uit duurzame bronnen. Klimaatverandering brengt ook risico's met zich mee: hoosbuien, hitte, droogte en overstromingen. Het Rijk heeft alle gemeenten verplicht om hiervoor uiterlijk in 2019 een zogeheten stresstest te doen. Dat geeft inzicht in hoe groot deze klimaatrisico's voor Tiel zijn.

7. Een gedegen financieel plan

Een goede planning begint met erkennen wat de uitdagingen zijn, te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn en vanuit daar te kijken wat je echt belangrijk vindt.

We vinden het belangrijk om de komende vier jaar niet meer geld uit te geven dan er binnenkomt. De uitgaven die horen bij de nieuwe wensen zijn mogelijk binnen het financieel perspectief en houden rekening met een structureel tekort op het Sociaal Domein. Als het Rijk meer geld beschikbaar stelt aan de gemeente, dan krijgen ook andere onderwerpen die wij belangrijk vinden extra aandacht.

Financieel meerjarenperspectief

In de informatienota over de ontwikkelingen van de algemene uitkeringen van 16 januari 2018 is een beeld geschetst van het financieel perspectief voor de komende jaren. Na die datum is er een extra circulaire verschenen over de gevolgen van het regeerakkoord en zijn er nieuwe maatstafgegevens bekend per 1-1-2018. Deze ontwikkeling nemen we mee in ons bijgesteld meerjarenperspectief.

Omdat de budgetten van het Rijk simpelweg niet toereikend zijn, hebben we binnen de gemeente Tiel structureel een tekort op het Sociaal Domein. Goede zorg vinden we belangrijk. Daarom reserveren we € 1 miljoen om tekorten binnen het Sociaal Domein in 2018, 2019 en 2020 te dekken. Dit geeft ruimte om in de komende jaren te besparen op uitgaven binnen het Sociaal Domein, zonder dat de kwaliteit van zorg daaronder te lijden heeft.

Daarnaast zetten we een aantal reserves in om het financieel perspectief voor 2019 te verbeteren. Dit alles bepaalt de bestedingsruimte voor de komende vier jaar.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2019	2020	2021	2022
Meerjarenperspectief begroting 2018-2021 (incl. amendementen) ¹	473	126	37	-133	-133
Verwachte extra algemene uitkering	140	809	1.624	2.370	3.663
Effect afschaffing precarioheffing kabels en leidingen					-1.250
<i>Structureel tekort sociaal domein</i>	<i>-1.000</i>	<i>-1.000</i>	<i>-1.000</i>	<i>-1.000</i>	<i>-1.000</i>
Extra bijdragen gemeenschappelijke regelingen		-224	-224	-224	-224
<i>Bijgesteld meerjarenperspectief</i>²	<i>-387</i>	<i>-289</i>	<i>437</i>	<i>1.013</i>	<i>1.056</i>

¹ het jaar 2022 is nog niet meegenomen in de vorige begroting, daarom wordt het saldo van 2021 overgenomen

² In het meerjarenperspectief is nog geen rekening gehouden met de voortgangsrapportage. Het meerjarenperspectief wordt bijgesteld zodra de cijfers van de mei-circulaire beschikbaar zijn.

Nieuwe wensen

Ook in tijden waarin er financieel minder ruimte is, is het belangrijk om vooruit te kijken. Daarom stellen wij middelen beschikbaar voor de volgende wensen:

<i>Bedragen x € 1.000</i>		2018	2019	2020	2021	2022
<i>Bijgesteld meerjarenperspectief</i>		-387	-289	437	1.013	1.056
<i>Omschrijving</i>	<i>Investering</i>					
1. Goed wonen						
Rondweg Passewaaij	5.500				65	65
Startersleningen			9	9	9	9
2. Schoon en Veilig						
Terughalen toezichhouders en een bemenste veegwagen	100		55	55	55	55
3. Aantrekkelijk en gastvrij						
Stadsmakelaar aanpak leegstand			70	70		
Waalkade fase 2	1.500			30	30	30
Zwembad (extra vertier)	350				12	12
4. Zorgzame gemeente						
Integrale toegang sociaal domein				200	200	200
6. Besturen						
Organisatie op orde			380	380	380	180
<i>Subtotaal nieuwe wensen coalitieakkoord³</i>			514	744	751	551
Saldo⁴		-387	-803	-307	262	505
Inzet reserve Sociaal Domein		387	566	47		
Inzet andere reserves			237⁵	260⁶		
Saldo na inzet reserves		-	-	-	262	505

De reserve voor het Sociaal Domein wordt gevormd uit de algemene reserve. De algemene reserve wordt weer aangevuld zodra dit mogelijk is.

Door nu keuzes te maken en ons te richten op wat echt belangrijk is, komen we tot een sluitende meerjarenbegroting en geven we onze gemeente een gezond financieel perspectief voor de toekomst.

³ Bovenstaande stelposten worden nader uitgewerkt in de begroting 2019. Bij de investeringen is er nog geen rekening gehouden met de rentelasten.

⁴ saldo = bestedingsruimte – nieuwe wensen coalitieakkoord

⁵ Reserve subsidie amateurkunst, reserve evenementenfonds en reserve Vogelbuurt

⁶ Reserve kapitaallasten gemeentewerf

Portefeuilleverdeling college

Portefeuille burgemeester Hans Beenakker

- Openbare orde en (integrale) veiligheid, politie, brandweer en rampenbestrijding
- Coördinatie handhaving
- Bestuurlijke organisatie en coördinatie
- Regionale samenwerking
- Communicatie en voorlichting
- Stadspromotie
- Algemeen juridische zaken Publiekszaken (wettelijke taken)
- Klachtenbehandeling
- Coördinatie burgerparticipatie
- Coördinatie stadspositionering

Portefeuille Carla Kreuk (PvdB)

1^e loco-burgemeester

- Sociale zaken, armoedebeleid, Wmo, ouderenbeleid
- Coördinatie sociaal domein
- Gezondheidszorg (excl. jeugdgezondheidszorg)
- Recreatie en toerisme
- Sport

Projecten: nieuwbouw zwembad

Wijkwethouder: Tiel-Oost en Zennewijnen

Portefeuille Marcel Melissen (VVD)

2^e loco-burgemeester

- Financiën, bedrijfsvoering (Personeel en Organisatie, ICT, Facilitair bedrijf, Dienstverlening)
- Onderwijs, basiseducatie, kinderopvang, peuterspeelzalen
- Verkeer, vervoer en mobiliteit
- Wonen en woonwagenzaken
- Jeugdbeleid, jeugdzorg en jeugdgezondheidszorg, CJG

Projecten: Onderwijshuisvesting en Waalkade

Wijkwethouder: Tiel-Noord en Tiel-West

Portefeuille Ben Brink (PvdA)

3^e loco-burgemeester

- Ruimtelijke Ordening, stadsontwikkeling en grondbedrijf
- Economische en middenstandszaken
- Coördinatie binnenstad
- Vastgoed
- Arbeidsmarkt en werkgelegenheidsbeleid
- Integratie, participatie en emancipatie
- Milieu en duurzaamheid
- Watermanagement
- Cultuur, evenementen, mediabeleid, RAR

Projecten: Veilingterrein en Burense poort

Wijkwethouder: Centrum en Kapel Avezaath

Portefeuille Frank Groen (PvdB)

4^e loco-burgemeester

- Openbare werken, haven- en veerbedrijf, begraafplaatsen
- Parkeren
- Sociaal cultureel werk
- Dierenwelzijn
- Bouw- en woningtoezicht
- Archeologie en monumenten
- Speelvoorzieningen en schoolmaatschappelijk werk
- Coördinatie wijkgericht werken

Projecten: Rondweg Passewaaij en Ontwikkeling Buurt 9/10/11 Passewaaij

Wijkwethouder: Passewaaij en Wadenoijen